

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
23 april 2024

Ons kenmerk
PZH-2024-852124215
DOS-2022-0005287

Bijlagen

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Toegankelijkheid natuur en gelijke behandeling agrariërs en TBO's bij natuurrealisatie en beheer

Geachte Statenleden,

In de vergadering van de Commissie Landelijk Gebied van 28 februari 2024 is door gedeputeerde Van Leeuwen aan u toegezegd in een brief aan te geven welk onderscheid er wordt gemaakt tussen agrarische ondernemingen en terreinbeherende organisaties (TBO's) bij zelfrealisatie van nieuwe natuur (LG/T2024.002). In deze brief wordt u hierover geïnformeerd.

Daarnaast heeft gedeputeerde Potjer in dezelfde commissievergadering toegezegd zich in te spannen natuur in de zeven gebieden waar natuur met volledige schadeloosstelling wordt gerealiseerd zoveel mogelijk toegankelijk te houden voor bezoekers (LG/T2024.001). Aan het einde van deze brief wordt hierop ingegaan.

Gelijke behandeling TBO's en agrarische ondernemingen bij natuurrealisatie en beheer

In de commissie werd de vraag gesteld of er bij de zogenaamde zelfrealisatie van natuur een onderscheid wordt gemaakt tussen TBO's en agrarische ondernemingen. Zoals gedeputeerde Potjer tijdens de commissie al aangaf is dat niet het geval: voor beide type natuurbeheerders gelden dezelfde regels. We horen dat sommige agrariërs het gevoel hebben dat zij bij het uitvoeren van het natuurbeheer vaker worden gecontroleerd dan TBO's. Dat gevoel kan komen doordat er verschil is in de regelingen voor natuurbeheer binnen de natuurgrenzen in NNN-gebied (begrensd natuur) en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer daarbuiten. Hieronder lichten we dit verder toe.

(Zelf)realisatie van NNN:

- Wanneer een partij, ongeacht of dit een TBO, een particulier of een agrarische onderneming is, zelf natuur wil realiseren als onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland (NNN), kan via de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) een incidentele subsidie verkregen worden voor de waardedaling van de grond en de benodigde inrichtingsmaatregelen.
- Waardedaling van de grond ontstaat omdat deze qua functie verandert naar natuur.
- Daarnaast zijn er veelal maatregelen nodig voor de inrichting van de natuur.
- Om de waardedaling uitgekeerd te krijgen dient men een zogenaamde kwalitatieve verplichting op het perceel bij het kadaster in te laten schrijven waarin geborgd is dat het natuurbeheertype in stand wordt gehouden.

- Deze kwalitatieve verplichtingen worden op basis van een jaarlijkse steekproef gecontroleerd (waarbij geen onderscheid gemaakt wordt naar type beheerder).
- Ook wanneer er in de realisatiefase een uitvoeringsovereenkomst met de zelfrealisator wordt gesloten, volgen daar geen extra controles uit in geval een agrarische ondernemer de zelfrealisator is of wanneer een TBO natuur realiseert.

Beheer van NNN

Na bovenstaande realisatiefase kan er subsidie voor natuurbeheer worden aangevraagd. Voor de betreffende natuurbeertypen krijgt men 84% subsidie van de landelijk berekende standaard kostprijs van het beheer, dus zowel de TBO's als de agrarisch ondernemers krijgen niet de volledige kosten voor natuurbeheer vergoed. Er zijn beheeradviezen beschikbaar maar er is geen sprake van specifieke beheervorschriften. Wel wordt op basis van monitoringsgegevens via een landelijk vastgestelde methodiek de natuurkwaliteit van het NNN bepaald. Dit is vastgelegd in het document: Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000. De provincie voert voortgangsgesprekken met de beheerders over onder andere de uitkomsten van de beoordelingen van de natuurkwaliteit. De uitkomsten van deze beoordelingen zijn ook via de provinciale website in te zien: https://geo.zuid-holland.nl/data/natuur/snlbeo/natuur_landschapsbeheer.html.

Er wordt voor alle type beheerders gewerkt met een systeem van certificering. Een beheerder dient gedurende de subsidieperiode gecertificeerd te zijn. Beheerders kunnen zich individueel laten certificeren of zich onder het groepscertificaat van de Unie van Bosgroepen scharen. De certificering vindt plaats op basis van een kwaliteitshandboek dat de aanvrager van het certificaat moet opstellen. In dit handboek moeten de processen rondom beheerplanning, evaluatie, kennisborging etc. worden beschreven. De onafhankelijke Stichting Certificering SNL geeft namens de provincies de certificaten af en voert audits uit. In deze audits wordt in detail ingegaan op de afspraken die beschreven zijn in het kwaliteitshandboek. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen TBO's en agrarische ondernemingen die aan zelfrealisatie hebben gedaan.

Beheer buiten NNN

Buiten de begrensde natuurgebieden geldt het zogenaamde agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Met deze subsidie kunnen agrariërs buiten het NNN maatregelen uitvoeren ten gunste van de natuur. Denk hierbij aan het later maaien vanwege broedende weidevogels. Het ANLb is dus geen instrument voor NNN-zelfrealisatie. Het ANLb is juist bedoeld voor agrariërs om de biodiversiteit op agrarische gronden buiten het NNN te versterken. ANLb-subsidie kan alleen worden aangevraagd door agrarische collectieven. Deze collectieven maken vervolgens met hun deelnemers specifieke afspraken over het beheer en betalen hen daarvoor een vergoeding met als uitgangspunt dat 100% van de inkomstenderving door lagere oogstopbrengsten wordt vergoed. Deelnemers van deze agrarische collectieven zijn vrijwel altijd agrariërs en geen TBO's.

Vanwege de Europese cofinanciering van het ANLb zijn controles verplicht en zodoende worden er in het ANLb controles op naleving van de beheerafspraken uitgevoerd. Die controles worden door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit uitgevoerd. Vanuit deze Europese regelgeving volgt ook dat er financiële gevolgen mogelijk zijn indien de beheerafspraken niet worden nagekomen.

Conclusie: bij zelfrealisatie van NNN wordt wat betreft de verschillende categorieën beheerders geen onderscheid gemaakt en gelden er geen verschillende regels. Ook wordt er geen onderscheid gemaakt in beheerders binnen het agrarisch natuurbeheer. Wel verschillen de regels en regelingen voor het natuurbeheer binnen en buiten de natuurgebieden, waardoor het gevoel kan ontstaan dat verschillende beheerders verschillend worden behandeld.

Toegankelijkheid natuur

In de commissievergadering Landelijk Gebied van 28 februari heeft gedeputeerde Potjer bij de bespreking van het punt 'volledige schadeloosstelling 7 gebieden NNN' toegezegd zich in te spannen om natuur zoveel mogelijk toegankelijk te houden voor bezoekers. Natuur heeft door een recreatieve openstelling een toegevoegde maatschappelijke waarde. Zoals in ons coalitieakkoord is opgenomen willen we de Zuid-Hollandse landschappen beleefbaar houden. Daarom is ons uitgangspunt bij de realisatie van natuur dan ook om dit toegankelijk te maken voor extensieve recreatie, zolang dit niet ten koste gaat van de natuurwaarde. Ook de natuurbeheer-subsidie heeft als randvoorwaarde dat het natuurgebied minstens 358 dagen per jaar is opengesteld.

Hiervan kan (periodiek) worden afgeweken indien de beoogde of aanwezige natuurwaarden gevoelig zijn voor verstoring, zoals bijvoorbeeld weidevogelnatuur in de periode maart-juni. Ook kan hiervan worden afgeweken als de uitkomst van het gebiedsproces daarom vraagt. Zo kan privacy een reden zijn om het perceel in de directe nabijheid van een woonhuis niet open te stellen of, zoals in het gebiedsproces Bodegraven Noord, waar agrariërs hebben aangegeven niet te veel recreatieve voorzieningen in het gebied te willen.

We hopen dat met deze toelichting de beide toezeggingen in de commissievergadering Landelijk Gebied van 28 februari zijn afgedaan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J. Smit